

รูปแบบภาวะผู้นำของสตรีกับบทบาทการพัฒนาเด็ก

และเยาวชนไทย กรณีศึกษา ภาคเหนือตอนล่าง

Woman's Leadership Model and Roles Towards Thai Children and Youth Development: A Case Study of Lower Northern Region

นวลนิจ หงส์วิวัฒน์¹ วิจิตรา ศรีสอน² สันฐาน ชยนนท์³

Nuannit Hongviwatana Wijittra Srisorn and Sunthan Chayanon

Received: January 3, 2023 Revised: February 17, 2023 Accepted: March 17, 2023

บทคัดย่อ (Abstract)

งานวิจัยเรื่อง รูปแบบภาวะผู้นำของสตรีกับบทบาทการพัฒนาเด็กและเยาวชนไทย กรณีศึกษา ภาคเหนือตอนล่าง มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาบริบทภาวะผู้นำของสตรีในประเทศไทย 2. ศึกษาบทบาทของสตรีในการพัฒนาเด็กและเยาวชนไทย และ 3. นำเสนอรูปแบบภาวะผู้นำของสตรีในการพัฒนาเด็กและเยาวชนไทย กรณีศึกษา ภาคเหนือตอนล่าง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาเอกสาร บทความ และการสัมภาษณ์เจาะลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 คน ได้แก่ นักวิชาการ 5 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ 4 คน ข้าราชการในกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว 5 คน นักสังคมสงเคราะห์ 4 คน และการสนทนากลุ่ม จำนวน 12 คน นักวิชาการ 3 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน ข้าราชการในกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว 3 คน และนักสังคมสงเคราะห์ 3 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การระดมสมอง และตรวจสอบข้อมูลโดยวิธีสามเส้า ผลการวิจัยพบว่า 1. บริบทภาวะผู้นำของสตรีในประเทศไทย พบว่า ปัจจุบันประชาชนมีสิทธิ

¹ หลักสูตรรัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
Doctor of Political Science, College of Politics and Government, Suan Sunandha Rajabhat
University, E-mail: s5948494420@ssru.ac.th

² วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา College of Politics and
Government, Suan Sunandha Rajabhat University, E-mail: wijittra.sr@ssru.ac.th

³ วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา College of Politics and
Government, Suan Sunandha Rajabhat University, E-mail: sunthan.ch@ssru.ac.th

เท่าเทียมกัน จะเห็นได้ว่าสตรีมีบทบาทในการดำเนินงานและเป็นผู้นำทั้งภาครัฐและเอกชนมากยิ่งขึ้น เนื่องจากความเสมอภาคทางด้านสังคมที่ผู้หญิงและผู้ชายมีสิทธิเท่าเทียมกัน ทำให้ศักยภาพของผู้หญิงทัดเทียมกับผู้ชายหรืองานบางอย่างผู้หญิงสามารถทำได้คล้ายผู้ชาย 2. บทบาทของภาวะผู้นำสตรีในการพัฒนาเด็กและเยาวชนไทย พบว่า ผู้นำสตรีมีบทบาทในการอบรมบ่มเพาะเด็กและเยาวชน เพื่อให้เด็กและเยาวชนในอนาคตเจริญเติบโตจากเป้าหมายที่ดีทั้งจากครอบครัว และสถาบันการศึกษา ผู้นำสตรีควรมีบทบาทในการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองอย่างแท้จริง ซึ่งถือเป็นรากฐานของการพัฒนาภาวะผู้นำของสตรี และ 3. นำเสนอรูปแบบภาวะผู้นำของสตรีในการพัฒนาเด็กและเยาวชนไทย กรณีศึกษา ภาคเหนือตอนล่าง พบว่า รูปแบบภาวะผู้นำของสตรีในการพัฒนาเด็กและเยาวชนไทย ใช้รูปแบบ DDSL ประกอบด้วย 1. ความสะอาด 2. ความมีระเบียบ 3. ความสุภาพนุ่มนวล 4. การตรงต่อเวลา 5. สมာธิ 6. การพัฒนาทักษะ เพื่อเป็นผู้นำ และ 7. การเรียนรู้ตลอดชีวิต

คำสำคัญ (Keywords): ภาวะผู้นำสตรี เด็กและเยาวชนไทย การพัฒนา

Abstract

The research on “Woman’s Leadership Model and Roles Towards Thai Children and Youth Development: A Case Study of Lower Northern Region” has objectives to: 1) study the context of woman’s leadership in Thailand, 2) study the roles of women in the development of children and youth, and 3) present a model of woman’s leadership in the development of children and youth. This is a qualitative research in which it studies document, articles and collects data through the in-depth interview method with 18 key-informants who are 5 scholars, 4 experts, 5 government officers at the Department of Women’s Affairs and Family Development, and 4 social workers. The focus group is held with 3 scholars, 3 experts, 3 officers, and another 3 social workers. The data were then analyzed by a brainstorming and also verified by a triangulation method. The results showed that: 1) at the present, people enjoy an equal right as reflected

in many roles taken by the women who are leaders in both public and private organizations. Because of social equality, men and women with equal rights and potential make them indifferent regarding the work performed. 2) Female leaders have roles in the cultivation of children and youth for the hope that they would prosper from a good crucible from the family as well as educational institutions. The female leaders should truly participate in politics and government which it a foundation of women's leadership development. And, 3) The model for women's leadership is DDSL that includes: (1) cleanliness, (2) orderliness, (3) politeness, (4) punctuality, and (5) concentration, (6) skill development, and (7) life-long learning.

Keywords: Women's leadership, children and youth, development

บทนำ (Introduction)

บทบาทของสตรีในยุคปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างมากในหลาย ๆ ด้านไม่ว่าจะเป็น บทบาทนอกบ้านและบทบาทในบ้านผู้หญิงสมัยใหม่หลาย ๆ คนจะมีบทบาทหน้าที่การงานนอก บ้านมากกว่าทำให้หลาย ๆ คนต้องมีการพัฒนาตัวเองแทบจะทุก ๆ เรื่องเพื่อให้ทันต่อยุคและ เหตุการณ์ในสังคมปัจจุบัน โดยเฉพาะบทบาทการเป็นผู้นำในองค์กรที่ดีผู้หญิงคนหนึ่งนั้นที่ได้ โอกาสเป็นสิ่งที่ท้าทายเป็นอย่างมากเพราะการทำงานร่วมกับคนหรือการบริหารบุคคลในองค์กร โดยเฉพาะการตัดสินใจสิ่งที่สำคัญ ๆ มักเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้และการที่จะเสริมให้ผู้หญิงก้าว ไปสู่การเป็นผู้นำนั้นก็ต้องสละในหลาย ๆ สิ่งโดยเฉพาะเวลาที่มีให้กับครอบครัวโดยเฉพาะใน สังคมไทยนั้นหลาย ๆ บ้านก็ยังคงเห็นว่าผู้หญิงควรดูแลงานในบ้านเป็นหลักฉะนั้นความเข้าใจ ของคนในบ้านจะต้องมาเป็นอันดับ 1 และมองเป้าหมายในทิศทางเดียวกันเสียก่อนก่อนที่จะเรา จะไปต่อสู้ภายนอกแต่ปัจจุบันนี้ผู้หญิงต้องทำงานได้แทนจะทุกอย่างไม่มีข้อจำกัดแม้กระทั่งต้อง ไปทำงานนอกสถานที่หมดยุคที่ผู้หญิงจะเป็นช่างเท้าหลังไปเสียแล้วการก้าวสู่ผู้หญิงในยุค

ดิจิทัลโลกที่มีทั้งโลกภายในบ้านนอกบ้านและโลกสังคมออนไลน์จะต้องคิดใหม่ทำใหม่ (กิตติ์ ชาญญา วาจาดี, 2562)

หากสตรีได้รับการสนับสนุนและเสริมแรงก็จะทำให้เกิดพลังศักยภาพในการพัฒนาชุมชนได้ สอดคล้องกับแนวคิดที่เชื่อว่า การพัฒนาศักยภาพจะช่วยสร้างแรงเสริม (Synergistic paradigm) ทำให้สตรีรู้คุณค่าและความสามารถทั้งของตนเองและผู้อื่น มีโอกาสแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก เรียนรู้ การทำงานและใช้ทรัพยากรร่วมกัน ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม และส่งผลให้มีคุณธรรมและจริยธรรมสามารถดึงศักยภาพที่มีในตนเองออกไปสู่การทำงานได้อย่างเต็มที่ ทำให้สตรีสามารถนำมาแก้ปัญหาและมีทักษะความเป็นผู้นำได้ นอกจากนี้ การเสริมแรง (Empowerment) ด้านการศึกษาทางด้านต่าง ๆ เพื่อเพิ่มคุณค่าและศักยภาพดูแลสมาชิกในครอบครัวโดยเฉพาะบุตรหลานให้มีคุณค่าของสังคม และสามารถรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมที่ต้องร่วมกันคิดและตัดสินใจ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่นได้ ดังนั้น การจะรักษาสมดุลในชีวิตครอบครัว การทำงานเพื่อส่วนรวมหรือชุมชน จึงเป็นเรื่องที่ท้าทายสำหรับสตรีไทยในยุคปัจจุบัน ทั้งนี้เนื่องจากพื้นฐานของสังคมไทยเป็นสังคมชาวพุทธมีสิ่งยึดโยงเป็นคำสอนความเชื่อและศรัทธาในพระพุทธศาสนา ซึ่งสอนให้เห็นถึงการพัฒนามนุษย์ในทุกมิติรอบด้านของชีวิต (ประทีน แสงไทย และคณะ, 2561 หน้า 1337 - 1338)

เยาวชนเป็นผู้สืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมและความอยู่รอดของชาติ เป็นกลไกขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศในอนาคตรุ่นต่อรุ่นเป็นวัฏจักร ซึ่งเยาวชนส่วนใหญ่จะมีชีวิตอยู่ในช่วง กำลังอยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียน สั่งสมความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ ก่อนที่จะก้าวสู่วัยผู้ใหญ่เต็มตัว โดยการที่จะให้เยาวชนเจริญเติบโตและก้าวเข้ามาสู่สถานะของการเป็นกลไกในการพัฒนาประเทศอย่างสมบูรณ์นั้น จึงต้องสร้างเยาวชนให้เป็นผู้ที่มีความพร้อมในทุก ๆ ด้าน ทั้งสติปัญญา ความรู้ ความสามารถ ความกล้าหาญในเรื่องที่ถูกต้อง มีคุณธรรม จริยธรรม และที่สำคัญต้องสามารถเป็นตัวแทนที่จะนำพาประเทศให้ยืนหยัดบนเวทีโลกในอนาคตได้ แต่ในปัจจุบันจะเห็นได้ว่าอนาคตของชาติเหล่านี้กำลังตกอยู่ในภาวะเสี่ยงต่อการดำเนินชีวิต เยาวชนถูกมองว่า เป็นตัวสร้างปัญหาให้กับสังคมและชุมชน เพราะภาพที่ปรากฏ

ออกมาว่าเยาวชนมีพฤติกรรมชอบใช้ความรุนแรง ชอบทะเลาะวิวาท ชอบตีกัน ชอบดื่มเหล้า เสพสารเสพติด ใช้ของฟุ่มเฟือยเกินความจำเป็น โดยเฉพาะโทรศัพท์มือถือ มีความกล้าในเรื่อง พฤติกรรมทางเพศที่ไม่ถูกต้องและไม่เหมาะสมมากขึ้น ซึ่งพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ดังกล่าวเกิด จากสาเหตุหลายประการ เช่น เกิดจากเยาวชนหรือวัยรุ่นเองที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้าน ร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และพฤติกรรมของวัยรุ่น ซึ่งเป็นช่วงวัยรุ่นต่อระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ เกิดจากปัญหาทางครอบครัวที่พ่อแม่ไม่มีเวลาให้กับเยาวชน บางครอบครัวแตกแยก ทำให้ ผู้ปกครองหรือพ่อแม่ไม่ค่อยเข้าใจ และเกิดจากการเลียนแบบที่ได้รับรู้จากสื่อที่มีอยู่อย่าง แพร่หลายและเข้ามามีบทบาทในการกำหนดพฤติกรรมของ เยาวชนหรือวัยรุ่น ทำให้เกิด ค่านิยมที่ไม่เหมาะสม โดยเฉพาะเรื่องการใช้ของฟุ่มเฟือยเกินความจำเป็นและเรื่อง พฤติกรรม ทางเพศ สิ่งเหล่านี้เยาวชนรับรู้และทำให้เกิดความคิดอยากเลียนแบบ ซึ่งปัจจุบันนี้เยาวชนไทย กำลังประสบปัญหาจากผลกระทบของภัยสังคมรอบด้าน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาครอบครัว ยาเสพติด ภัยจากอินเทอร์เน็ต การเที่ยวกลางคืน บรรยากาศอาจก่อให้เกิดปัญหาสังคมหรือพฤติกรรม เบี่ยงเบน ของเด็กเยาวชน ขั้วตรงกัน การหนีเรียน ปัญหาการขายบริการทางเพศ ปัญหา ติดเกมส์คอมพิวเตอร์ ปัญหาการติดพนันบอล ปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน ปัญหาการ ทำแท้ง เป็นต้น ซึ่งปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมได้นำพาเด็กและเยาวชนไปหาสิ่งยั่วยุใหม่ ๆ เป็นเรื่องที่ต้องหามาตรการป้องกันเด็กเยาวชนต่อไป (เต็มเดือน ไกรเทพ, 2560, หน้า 676)

การขับเคลื่อนสังคมไทยให้ก้าวสู่ยุคไทยแลนด์ 4.0 ควรเริ่มต้นที่การสร้างและพัฒนา เยาวชนเพื่อ เตรียมพร้อมสำหรับการเป็นพลเมืองในอนาคต โดยแนวคิดในการพัฒนาเยาวชนใน ยุคไทยแลนด์ 4.0 ควรต้อง ปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมที่นับวัน จะยิ่งทันสมัยและเจริญก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น เรื่อย ๆ อันส่งผลทำให้แนวคิดและรูปแบบวิธีการใน การพัฒนาเยาวชนทั้งในมิติสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ต้องได้รับการพัฒนาให้สอดคล้อง กับยุคสมัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรทางสังคมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นสถาบันครอบครัว สถาบัน ทางการศึกษา สถาบันศาสนา และสถาบันอื่น ๆ ต้องร่วมมือร่วมใจกันส่งเสริม สนับสนุน และ เตรียมพร้อมให้เยาวชนได้รับการพัฒนาทักษะต่าง ๆ อย่างถูกต้อง เหมาะสมกับสภาพสังคมใน

ปัจจุบันและในอนาคต และมีพื้นฐานที่ดีที่มั่นคงสามารถมีชีวิตอยู่เติบโตและอยู่รอดในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีคุณภาพ ซึ่งเยาวชนในยุคไทยแลนด์ 4.0 ต้องมีการพัฒนาการเรียนรู้และทักษะต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ สามารถอยู่ร่วมกับเทคโนโลยีที่ก้าวล้ำและเปลี่ยนแปลงได้ ไม่ว่าจะเป็ นทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม สำหรับเตรียมความพร้อม ให้เยาวชนสามารถทำงานที่มีความซับซ้อนมากขึ้นในปัจจุบัน ได้แก่ ความริเริ่มสร้างสรรค์และนวัตกรรม การคิดอย่างมี วิจารณ์ญาณและการแก้ปัญหา และการสื่อสารและการร่วมมือ ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และ เทคโนโลยี สำหรับเตรียมความพร้อมให้เยาวชนสามารถคิดไตร่ตรองอย่างมีวิจารณ์ญาณในการ รับข้อมูลข่าวสารที่ผ่านทางสื่อ และเทคโนโลยี โดยอาศัยความรู้ด้านสารสนเทศ สื่อ และ เทคโนโลยี ทักษะด้านชีวิตและอาชีพ สำหรับเตรียม ความพร้อมให้เยาวชนสามารถดำรงชีวิต และทำงานในยุคปัจจุบันให้ประสบความสำเร็จ โดยเยาวชนควรมีการพัฒนาทักษะชีวิตที่สำคัญ คือ ความยืดหยุ่นและการปรับตัว การริเริ่มสร้างสรรค์และเป็นตัวของตัวเอง และทักษะ สังคม และสังคมข้ามวัฒนธรรม ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ (วิจารณ์ พานิช, 2556)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาบริบทภาวะผู้นำของสตรีในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาบทบาทของสตรีในการพัฒนาเด็กและเยาวชนไทย กรณีศึกษา ภาคเหนือตอนล่าง
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบภาวะผู้นำของสตรีในการพัฒนาเด็กและเยาวชนไทย กรณีศึกษา ภาคเหนือตอนล่าง

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ใช้การศึกษาเอกสาร บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบภาวะผู้นำของสตรีกับบทบาทการพัฒนาเด็กและ

เยาวชนไทย กรณีศึกษา ภาคเหนือตอนล่าง การสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 ท่าน ได้แก่ นักวิชาการ 5 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ 4 คน ข้าราชการในกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว 5 คน นักสังคมสงเคราะห์ 4 คน และการสนทนากลุ่ม (Focus group) จำนวน 12 คน นักวิชาการ 3 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน ข้าราชการในกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว 3 คน และนักสังคมสงเคราะห์ 3 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การระดมสมอง (Brainstorming) เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) และตรวจสอบข้อมูลโดยวิธีสามเส้า

ผลการวิจัย (Research Results)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ศึกษาบริบทภาวะผู้นำของสตรีในประเทศไทย พบว่า งานวิจัยด้านสตรีก่อน พ.ศ.2518 มีจุดเริ่มต้นจากสาขาวิทยาศาสตร์ชีวภาพ โดยเฉพาะในด้านประชากรศึกษา ส่วนงานวิจัยในสาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์เริ่มได้รับความสนใจอย่างจริงจังเมื่อเริ่มแผนพัฒนาสตรี (พ.ศ. 2525) ซึ่งภาพรวมของงานวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า แม้สตรีจะได้เข้าไปมีบทบาทในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครองมากขึ้น ในทางปฏิบัติสตรีซึ่งต้องเผชิญกับอุปสรรคจากเจตคติและความเชื่อของบุคคลในสังคมทั้งหญิงและชายซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของระบบความคิดที่เลือกปฏิบัติต่อสตรี สำหรับปัญหางานวิจัยสตรีในประเทศไทยนั้นเกิดจากนโยบายของหน่วยงานขาดความชัดเจนและไม่วางแผนให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐ ตลอดจนไม่มีกลไกผลักดันให้นำผลการวิจัยมาใช้จริง งานวิจัยของสถาบันการศึกษาส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยในรูปของวิทยานิพนธ์ตามหลักสูตร ที่อิงแนวคิดของตะวันตกมากเกินไปจึงไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในทางปฏิบัติในบริบทของสังคมไทยได้อย่างแท้จริง ดังนั้นทิศทางการวิจัยในอนาคตจึงควรมีแผนและนโยบายที่สอดคล้องกับบริบทของสังคมไทย และควรให้มีผลถึงระดับนโยบายของรัฐควรเป็นการวิจัยแบบสหวิทยาการที่สามารถขยายผลในเชิงพัฒนาทั้งระดับมหภาคและจุลภาคและเนื้อหาควรมีความหลากหลายและครอบคลุมในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสตรี ทำที่สุดควรมีการสังเคราะห์องค์ความรู้ด้านสตรี เด็กและเยาวชนให้เป็นระบบยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ศึกษาบทบาทของสตรีในการพัฒนาเด็กและเยาวชนไทย กรณีศึกษา ภาคเหนือตอนล่าง พบว่า บทบาทผู้นำสตรีในการพัฒนาเด็กและเยาวชนของไทย ประกอบไปด้วย 5 ด้านที่สำคัญ คือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม ด้านการเมืองการปกครอง และด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสังคม การมีจิตอาสาเพื่อช่วยเหลือสังคม ผู้นำสตรีเข้าไปมีบทบาทในการคอยสอดส่องดูแลเรื่องความประพฤติของเด็กและเยาวชนในชุมชน การมีความสามัคคีความร่วมมือร่วมใจของคนในชุมชน มีอำนาจต่อรอง โดยการจัดตั้งกลุ่มเพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตความเข้มแข็งของผู้นำ จะสามารถนำกลุ่มไปสู่เป้าหมายได้สำเร็จ ความมีจิตสำนึก รักท้องถิ่น เสียสละและความเห็นอกเห็นใจในการทำงานเป็นกลุ่ม ด้านเศรษฐกิจ การบริหารจัดการเศรษฐกิจของครอบครัวทั้งรายรับรายจ่าย เด็กและเยาวชนควรช่วยดูแลรับผิดชอบทุกสิ่งภายในครอบครัว ทั้งรายรับรายจ่าย พัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ เด็กและเยาวชนให้ความสนใจเรียนรู้ในสื่อเทคโนโลยีและนำมาประยุกต์ใช้กับงานชุมชนได้เป็นอย่างดี เพื่อสร้างความเป็นธรรมด้านเศรษฐกิจของชุมชน ความรู้ ความสามารถ เฉพาะตัวที่มีอยู่ในตัวของเด็กและเยาวชนเอง ที่พวกเขาสามารถดึงออกมาใช้ในการทำงาน เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและองค์กรในชุมชนให้มีความเข้มแข็ง เพื่อการพึ่งพาตนเองในทางเศรษฐกิจ ซึ่งเด็กและเยาวชนเข้ามามีส่วนช่วยเป็นอย่างมากในเรื่องการเจรจาต่อรองธุรกิจของชุมชน ด้านวัฒนธรรมเป็นผู้นำในการทำกิจกรรมด้านวัฒนธรรม ความอ่อนโยน ชอบช่วยเหลือผู้อื่น การเผื่อแผ่และแบ่งปัน เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เด็กและเยาวชนเข้ามามีบทบาทด้านนี้ ฐานะทางสังคม การได้รับโอกาสจากครอบครัวและชุมชน เป็นส่วนผลักดันให้ผู้นำสตรีเข้ามามีบทบาทในการพัฒนา การประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีและส่งเสริมศีลธรรมแก่ครอบครัวและชุมชน อนุรักษ์และสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นหลาย ๆ อย่างกำลังจะสูญหายไปทำงานประณีต ผู้นำสตรีมีทั้งวัยวุฒิ คุณวุฒิที่เหมาะสม ในการที่จะเป็นผู้อนุรักษ์ ส่งเสริม และถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้กับเด็กและเยาวชน ด้านการเมืองการปกครอง เปิดโอกาสและสนับสนุนให้ผู้นำสตรีเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานต่าง ๆ มากขึ้น การได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว ชุมชนทำให้สตรีอาสาเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของสภาท้องถิ่นมากขึ้น ความรู้ความสามารถ และการยอมรับในความเท่าเทียมกัน

การมีภาวะผู้นำสตรีเป็นผู้นำกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน ทำให้ชุมชนมองเห็นความสามารถ เข้าใจด้านการเมืองการปกครองทำให้สังคมยอมรับบทบาทสตรีมากขึ้น การปรับเปลี่ยนบทบาทเป็นสตรียุคใหม่ มีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายเบื้องต้น เพื่อสร้างความตระหนักถึงสิทธิ บทบาทหน้าที่พลเมืองที่ดีของสังคม การศึกษาของสตรีทุกยกระดับให้มีความเท่าเทียมผู้ชาย การปกครองทำให้สังคมเปิดกว้างยอมรับบทบาทสตรีมากขึ้น การตระหนักในการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุน ให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายเบื้องต้น และด้านสิ่งแวดล้อม เป็นผู้นำสตรีมีส่วนร่วมในการพัฒนาและส่งเสริมโครงการต่าง ๆ เพื่ออนุรักษ์และเสริมสร้างสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืน การมีหน้าที่อบรม ดูแล และให้ข้อมูลกับเด็กและเยาวชนในการดูแลบ้านเรือนให้สะอาดเรียบร้อย การคัดแยกขยะ และการรีไซเคิล เพื่อลดปริมาณขยะ พร้อมกับเข้าไปมีส่วนร่วมกับกิจกรรมของชุมชนเพื่อรักษาสภาพแวดล้อมของชุมชนให้มีความสวยงามและน่าอยู่ บทบาทความเป็นผู้นำสตรีในการรักษาสิ่งแวดล้อมภายในบ้านให้สะอาด รมรื่น น่าอยู่ พร้อมกับการสนับสนุน ส่งเสริม ให้เด็กและเยาวชนเข้าไปมีส่วนร่วมกับกิจกรรมของชุมชนเพื่อรักษาสภาพแวดล้อมของชุมชนให้มีความสวยงามและน่าอยู่

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 นำเสนอรูปแบบภาวะผู้นำของสตรีในการพัฒนาเด็กและเยาวชนไทย กรณีศึกษา ภาคเหนือตอนล่าง พบว่า สังคมไทยเป็นสังคมชาวพุทธ มีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ถ้าต้องการพัฒนาประเทศให้เท่าเทียมกับอารยประเทศทั้งด้านวิทยาศาสตร์ ข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยี เศรษฐศาสตร์ การเมืองการปกครอง ก็ต้องเร่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของทุกคนในสังคมไทยโดยเฉพาะเด็กและเยาวชน ไม่ว่าจะเพศ ฐานะทางสังคม ศาสนาและวัฒนธรรมประเพณีที่เขาเหล่านั้นดำรงอยู่ คนในสังคมต้องให้ความเสมอภาค การมีส่วนร่วมและความเท่าเทียมกันในทุกด้าน โดยเริ่มตั้งแต่การออกกฎหมายรับรองความเท่าเทียมกันในการดำรงอาชีพและการดำรงชีวิตในสังคม และการลงโทษผู้คุกคาม ล่อลวง หรือล้วงละเมิดทางเพศ ทำร้ายร่างกายและจิตใจอันเกิดจากเจตคติของคนในสังคมต่อเพศสภาพ การสอดแทรกเรื่องความเสมอภาคลงในระบบการศึกษาทุกระดับ การให้โอกาสได้รับการคัดเลือกเข้าทำงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ตามความถนัด ความสนใจโดยไม่

คำนึงถึงเพศสภาพ การยกย่องให้เกียรติ ไม่ดูถูกดูหมิ่นเหยียดหยามศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ การทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้นำทุกระดับในการให้ความเสมอภาคและเท่าเทียมกัน การปกป้องคุ้มครองความปลอดภัยของชีวิตและทรัพย์สิน และการเข้าถึงการป้องกันรักษาทางด้านสาธารณสุขอย่างเท่าเทียมกัน หากต้องการเสริมพลังเพิ่มบทบาทให้มีส่วนร่วมต้องการสนับสนุนให้มือสมัครเล่นเพื่อให้ลงมือทำ สนับสนุนให้สตรีมีบทบาทมากขึ้น

ปัญหาในปัจจุบันคือ เด็ก ๆ คู่กันเคยกับ ‘ความชั่วสากล’ เช่น ‘ความสกปรก’ ซึ่งเห็นได้ทั่วไปในสังคมไทยการพัฒนาเด็กและเยาวชน ควรใช้รูปแบบหลักความดีสากล 5 ประการ เป็นหลักการสากลเป็นที่ยอมรับทั่วโลกเป็นความดีสากล ได้แก่ ความสะอาด ความมีระเบียบ ความสุภาพนุ่มนวล การตรงต่อเวลา และสมาธิ เพื่อขัดเกลาจิตใจและพฤติกรรมในการดำเนินชีวิต จะส่งผลให้เป็นบุคคลต้นแบบการเป็นคนดี เป็นที่ยอมรับให้ความไว้วางใจของคนในสังคม เป็นที่ตั้งแห่งศรัทธาให้กับเด็กและเยาวชนในด้านความมีคุณธรรม ให้ประพฤติปฏิบัติตนตามแบบถ้าต้องการได้รับการยอมรับแบบเดียวกัน มองโลกในแง่ดี มองว่าทุกสรรพสิ่งบนโลกเหมือนเหรียญมี 2 ด้าน ไม่มีใครดีที่สุด หรือเป็นคนเลวที่สุด แต่ควรมองในแง่ดี และพยายามจับดีกับคนอื่น ไม่ใช่จับผิด มีความเข้าใจในมนุษย์จึงสามารถสร้างความไว้วางใจให้กับเด็กและเยาวชนได้ และเป็นที่พึ่งพาทางจิตใจ สามารถให้คำปรึกษาแก่เด็กและเยาวชนเมื่อเกิดความทุกข์ได้ บิดามารดาเด็กจะให้การยอมรับ

อภิปรายผล (Research Discussion)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ศึกษาบริบทภาวะผู้นำของสตรีในประเทศไทย พบว่า ปัจจุบันทั่วโลกประชาชนมีสิทธิเท่าเทียมกันจะเห็นได้ว่าสตรีมีบทบาทในการดำเนินงานและเป็นผู้นำทั้งภาครัฐและเอกชนมากยิ่งขึ้นอันเนื่องมาจากความเสมอภาคทางด้านสังคมที่ผู้หญิงและผู้ชายมีสิทธิเท่าเทียมกัน ดังจะเห็นได้จากสังคมปัจจุบันที่สตรีเองเป็นฝ่ายทำงานหาเงินเพื่อจุนเจือครอบครัวเช่นเดียวกับผู้ชายทำให้ศักยภาพของผู้หญิงทัดเทียมกับผู้ชายหรืองานบางอย่างผู้หญิง

สามารถทำได้คล้ายผู้ชาย ไม่ว่าจะเป็ในระดับครอบครัว ชุมชน สังคม หรือ ประเทศ ก็มีสตรีที่มีความรู้ความสามารถดำรงตำแหน่งสำคัญ ๆ ด้วยกันทั้งสิ้น ดังจะเห็นได้จากอดีตที่มีสตรีเข้ามา มีบทบาททางการเมืองและการบริหารในระดับประเทศ อดีตที่ผ่านมาสตรีถูกเปรียบเปรยว่าเป็น “ช่างเท้าหลัง” มีบทบาทเพียงผู้ทำหน้าที่แม่บ้าน หุงหาอาหาร เลี้ยงดูบุตรหลาน ดูแลสามี บิดา มารดา และญาติ รวมทั้งดูแลความเรียบร้อยของบ้านเรือน เย็บปักถักร้อย จึงทำให้สตรีไทยมีบทบาทเพียงดูแลสวัสดิการภายในครอบครัวเท่านั้น สังคมไทยได้กำหนดว่า บทบาทของการเป็นผู้นำเป็นคุณลักษณะเฉพาะของผู้ชายโดยผู้หญิงเป็นเพียงผู้สนับสนุนหรือเป็นแรงกระตุ้นให้ผู้ชายได้ก้าวไปสู่เป้าหมายของความสำเร็จนั้น ๆ จึงไม่เป็นธรรมกับผู้หญิง ซึ่งค่านิยมเดิมมองว่า มีบุคลิกภาพที่อ่อนแอและขาดความมั่นใจในตนเองไม่มีความรู้ จึงไม่เหมาะที่จะมีบทบาทในการบริหารจัดการทั้งในด้านเศรษฐกิจและการเมือง จากมุมมองดังกล่าวเป็นเหตุให้เกิดแรงผลักดันกระตุ้นให้สตรีไทยในสังคมปัจจุบันต้องลุกขึ้นมาต่อสู้เพื่อยกระดับฐานะของสตรีให้ทัดเทียมบุรุษ ซึ่งจะเห็นได้จากบทบาทอันหลากหลายที่แสดงถึงความท้าทายในการก้าวสู่ความเป็นสตรีผู้นำในสังคมยุคใหม่ที่หลากหลายกลุ่มอาชีพ ไม่ว่าจะเป็นการก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เป็นวุฒิสมาชิกผู้ทรงเกียรติ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นผู้ว่าราชการจังหวัดหญิง หัวหน้าส่วนราชการต่าง ๆ ที่เป็นสตรี หรือการมีบทบาท ในการบริหารราชการหรืองานท้องถิ่นเคียงบ่าเคียงไหล่กับนักการเมืองชาย เช่น นายกเทศมนตรี นายองค์การบริหารส่วนจังหวัด นายองค์การบริหารส่วนตำบล กำนันหญิง ผู้ใหญ่บ้านหญิง และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลหญิง เป็นต้น เหล่านี้ล้วนเป็นการปรับเปลี่ยนฐานะและบทบาทของผู้หญิงเพื่อก้าวเข้าสู่บทบาทความเป็นผู้นำในสังคมปัจจุบันเพื่อให้เกิดการพัฒนาสิ่งต่าง ๆ บรรลุผลสำเร็จอย่างเต็มที่ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้ความสำคัญกับกลุ่มประชากรที่สตรีให้ได้มีบทบาทในทุกภาคส่วนจากแผนพัฒนาสตรี ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 – 2559) ให้ความสำคัญและกำหนดวัตถุประสงค์ของแผนพัฒนาสตรีฯ ในการสร้างสังคมไทยเป็นสังคมที่เสมอภาค คนในสังคมมีเจตคติที่ดี ตระหนักและยอมรับถึงบทบาทสตรีในบริบทต่าง ๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอย่างเท่าเทียมกัน เพื่อให้สังคมไทยมีความเป็นธรรมยุติธรรม โดยสตรีทุกกลุ่มมีโอกาส เข้าถึงและได้รับการศึกษาทุกระดับ มีโอกาสเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมถึงการ

พัฒนาศักยภาพด้านต่าง ๆ อย่างเหมาะสม สตรีมีสุขภาพ มีความมั่นคงในชีวิตและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีความมั่นใจและมีศักยภาพในการเข้าร่วมทางการเมือง การบริหารและการตัดสินใจในระดับต่าง ๆ รวมทั้งองค์กรและกลไกสตรีระดับต่าง ๆ มีความเข้มแข็ง เป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาสตรี โดยได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาสตรีไว้ 5 ยุทธศาสตร์ ดังต่อไปนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 เสริมสร้างเจตคติและการยอมรับด้านความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาศักยภาพและเพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคมของสตรีไทย

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาสุขภาพ คุณภาพชีวิตและเสริมสร้างความมั่นคงในชีวิต ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาศักยภาพสตรีเพื่อเพิ่มโอกาสในการเข้าร่วมทางการเมืองการบริหารและการตัดสินใจในระดับต่าง ๆ และยุทธศาสตร์ที่ 5 การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพกลไกและองค์กรสตรีทุกระดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัญชิษฐา อักษรศรี และวันชัย แสงสุวรรณ (2564) เรื่อง บทบาทของสตรีไทยในยุคไทยแลนด์ 4.0 พบว่า บทบาทของสตรีในยุคปัจจุบันเปลี่ยนไปเป็นอย่างมากในหลาย ๆ ด้านไม่ว่าจะเป็นบทบาทนอกบ้านและบทบาทในบ้าน ผู้หญิงสมัยใหม่หลาย ๆ คนจะมีบทบาทหน้าที่การงานนอกบ้านมากกว่า ทำให้หลาย ๆ คนต้องมีการพัฒนาตัวเองแทบจะทุก ๆ เรื่องเพื่อให้ทันต่อยุคและเหตุการณ์ในสังคมปัจจุบัน โดยเฉพาะบทบาทการเป็นผู้นำในองค์กรที่ดีผู้หญิงคนหนึ่ง在那นั้นที่ได้โอกาสเป็นสิ่งที่ทำทายเป็นอย่างมาก เพราะการทำงาน ร่วมกับคนหรือ การบริหารบุคคลในองค์กรโดยเฉพาะการตัดสินใจสิ่งที่สำคัญ ๆ บทบาทของสตรีในประเทศไทยนั้นได้เพิ่มขึ้นกว่าในอดีตอย่างมาก และพบว่า ผู้หญิงได้รับการยอมรับในสังคมมากขึ้น รัฐบาลได้มีกรอบทิศทางของยุทธศาสตร์การพัฒนาสตรีพ.ศ.2560-2564 ซึ่งได้กำหนดกรอบความคิดไว้ 5 แนวทางเพื่อตอบสนองความต้องการในการพัฒนาประเทศ ความจำเป็นในการดำเนินการเพื่อสร้างสังคมที่เท่าเทียมกัน และเผชิญกับประเด็นท้าทายต่าง ๆ ยุทธศาสตร์ 5 แนว คือ ยุทธศาสตร์ที่ 1 ปรับเปลี่ยนเจตคติของสังคมในประเด็นความเสมอภาคเท่าเทียมกันระหว่างหญิงชาย ยุทธศาสตร์ที่ 2 เสริมพลัง เพิ่มบทบาทการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิตแก่สตรีทุกกลุ่มและทุกระดับ ยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาเงื่อนไขและปัจจัยที่เอื้อต่อการพัฒนาสตรีที่มีประสิทธิผลและเสมอภาค ยุทธศาสตร์ที่ 4 กำหนดมาตรการเฝ้าระวังขจัดปัจจัยเสี่ยงป้องกันคุ้มครองช่วยเหลือและเยียวยา ยุทธศาสตร์ที่ 5 สร้าง

ความเข้มแข็งของกลไกและกระบวนการพัฒนาสตรีตั้งนั้นกระบวนการทำการเพื่อให้สตรีมีบทบาททางสังคมในยุคปัจจุบันทำให้สตรีต้องแข่งขันกับการดำเนินชีวิตมากขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ OCHA (2019) เรื่อง The World needs women’s leadership, say UN human rights experts พบว่า ผู้นำสตรีควรมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะอันเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของระบอบประชาธิปไตย และเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อสำหรับการพัฒนาอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ศึกษาบทบาทของภาวะผู้นำสตรีในการพัฒนาเด็กและเยาวชนไทย กรณีศึกษา ภาคเหนือตอนล่าง พบว่า ผู้นำสตรีมีบทบาทในการอบรมปมเพาะเด็กและเยาวชน เพื่อให้เด็กและเยาวชนในอนาคตเจริญเติบโตจากเป้าหมายที่ดีทั้งจากครอบครัว และสถาบันการศึกษา ผู้นำสตรีควรมีบทบาทในการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองอย่างแท้จริง ผู้นำสตรีสามารถดึงศักยภาพที่มีอยู่ในตนเองออกสู่การทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเต็มที่ มีบทบาทในการแสดงความคิดเห็นร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ และร่วมรับผิดชอบร่วมกัน ซึ่งถือเป็นรากฐานของการพัฒนาภาวะผู้นำของสตรี บทบาทของผู้นำสตรีในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ที่เป็นวัฒนธรรมในการทำงาน รู้จักการใช้ทรัพยากรร่วม เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ผู้นำสตรีควรเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีในการแสดงออกตามวิถีทางของประชาธิปไตย ผู้นำสตรีควรมีบทบาทในการแสดงในการแสดงคุณลักษณะของสตรีที่ติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด คือ ความละเอียด ความอ่อนโยน ความนุ่มนวล และการมีเมตตาต่อผู้อื่น นอกจากนี้ ผู้นำสตรีมีบทบาทด้านสังคม การมีจิตอาสาเพื่อช่วยเหลือสังคม ผู้นำสตรีเข้าไปมีบทบาทในการคอยสอดส่องดูแลเรื่องความประพฤติของเด็กและเยาวชนในชุมชน ด้านเศรษฐกิจ การบริหารจัดการเศรษฐกิจของครอบครัวทั้งรายรับรายจ่าย บทบาทในการอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชนช่วยดูแลรับผิดชอบทุกสิ่งภายในครอบครัว ทั้งรายรับรายจ่าย พัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ด้านวัฒนธรรม ผู้นำสตรีมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมด้านวัฒนธรรม ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เด็กและเยาวชนเข้ามามีบทบาทด้านนี้ การประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีและส่งเสริมศีลธรรมแก่ครอบครัวและชุมชน อนุรักษ์และสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นให้กับเด็กและเยาวชน ด้าน

การเมืองการปกครอง ผู้นำสตรีมีส่วนร่วมในการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานต่าง ๆ มากขึ้น การได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว ชุมชนทำให้สตรีอาสาเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของสภาท้องถิ่นมากขึ้น ใช้ความรู้ความสามารถ และได้รับการยอมรับในความเท่าเทียมกัน และด้านสิ่งแวดล้อม ผู้นำสตรีมีส่วนร่วมในการพัฒนาและส่งเสริมโครงการต่าง ๆ เพื่ออนุรักษ์และเสริมสร้างสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืน การมีหน้าที่อบรม ดูแล และให้ข้อมูลกับเด็กและเยาวชนในการดูแลบ้านเรือนให้สะอาดเรียบร้อย การคัดแยกขยะ และการรีไซเคิล เพื่อลดปริมาณขยะ พร้อมกับเข้าไปมีส่วนร่วมกับกิจกรรมของชุมชนเพื่อรักษาสภาพแวดล้อมของชุมชนให้มีความสวยงามและน่าอยู่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จินตนา งามเจริญมงคล และคณะ (2562) เรื่อง การประยุกต์ใช้วิถีวิถีชีวิตในการพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำยุค 4.0 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า รูปแบบภาวะผู้นำยุค 4.0 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาประกอบด้วย 3 องค์ประกอบคือ 1) องค์ประกอบด้านวิสัยทัศน์และความมุ่งมั่นมีอุดมการณ์ของผู้นำยุค 4.0 ประกอบด้วย 10 คุณลักษณะ เช่น การเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลและชัดเจนในการนำองค์กร การใช้หลักคุณธรรมจริยธรรมในการนำองค์กร การมีความผูกพัน และมุ่งมั่นในอุดมการณ์แห่งวิชาชีพ การมีความสามารถบริหารจัดการและปรับเปลี่ยนองค์กรให้สอดคล้องต่อบริบทของยุค 4.0 ตลอดเวลา การทำให้ทุกคนในองค์กรยึดมั่นต่อเป้าหมายร่วมกัน เป็นต้น 2) องค์ประกอบด้านการบริหารและการจัดการของผู้นำในยุค 4.0 ประกอบด้วย 11 คุณลักษณะ เช่น มีความสามารถในการนำบุคลากรและการบริหารองค์กร มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีทักษะการสื่อสารและการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น มีความสามารถบริหารจัดการต่อปัญหาอย่างสร้างสรรค์ มีวิธีการคิดและมีพฤติกรรมเชิงรุกในการบริหารและการนำองค์กร เป็นต้น มีความเป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียนตลอดเวลา เป็นต้น และ 3) องค์ประกอบด้านความเป็นผู้นำที่มีความเป็นธรรมาภิบาลในยุค 4.0 ประกอบด้วย 15 คุณลักษณะ เช่น มีพฤติกรรมนำองค์กรด้วยความซื่อสัตย์สุจริตยึดมั่นต่อหลักการ มีพฤติกรรมที่น่าเลื่อมใสศรัทธา มีความน่าเชื่อถือและน่าไว้วางใจ สนับสนุนในองค์กรเกิดความร่วมมือร่วมใจต่อการทำงานแบบทีมและแบบเครือข่าย มีความสามารถบริหารองค์กรอย่างมีความรับผิดชอบที่สามารถตรวจสอบได้ มีความโปร่งใส เป็นต้น จากนั้นนำรูปแบบร่างภาวะผู้นำที่ได้มาตรวจสอบโดยการสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหาร

โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีความเห็นด้วยกับรูปแบบภาวะผู้นำรูปแบบภาวะผู้นำยุค 4.0 ในระดับมากที่สุดทุกองค์ประกอบ และเมื่อทำการยืนยันรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญพบว่า ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสมและด้านความถูกต้องของรูปแบบภาวะผู้นำยุค 4.0 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน และสอดคล้องกับงานวิจัยของพรพิมล แก้วอ่อน และคณะ (2565) เรื่อง แนวทางการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ตามหลักทฤษฎีปาบณิกสูตรของผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนฟ้าอุดม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 พบว่า 1) สภาพทักษะภาวะผู้นำของผู้บริหารในภาพรวม อยู่ในระดับมาก 2) แนวทางการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาบณิกสูตรคือ 2.1) จักขุมา คือ การมองการณ์ไกล ทักษะด้านวิสัยทัศน์ คือ ควรพัฒนาผู้บริหารให้รู้จักมองภาพในอนาคตที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับองค์กร สร้างแรงจูงใจให้สมาชิกในองค์กรมองไปทีเป้าหมายเดียวกัน 2.2) วิรูโร คือ ความเชี่ยวชาญ ทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์ คือ ควรพัฒนาผู้บริหารให้รู้จักวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย จุดแข็ง ปัญหา และอุปสรรค พัฒนาองค์ความรู้อย่างรอบด้านและฝึกฝนตนเองให้เชี่ยวชาญ 2.3) นิสสยสัมปันโน คือ ความสามารถด้านมนุษยสัมพันธ์ ทักษะด้านการสื่อสาร คือ ควรพัฒนาผู้บริหารให้รู้จักฝึกฝนพัฒนาทักษะในการพูด เพื่อให้สามารถสื่อสารให้ทุกคนทราบนโยบายในทิศทางเดียวกัน และ 2.4) ด้านทักษะความร่วมมือ คือ ควรพัฒนาผู้บริหารให้รู้จักหลักมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความสามารถในการลดความขัดแย้งในองค์กร การรู้จักการผูกใจคน ทำงานด้วยความโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้

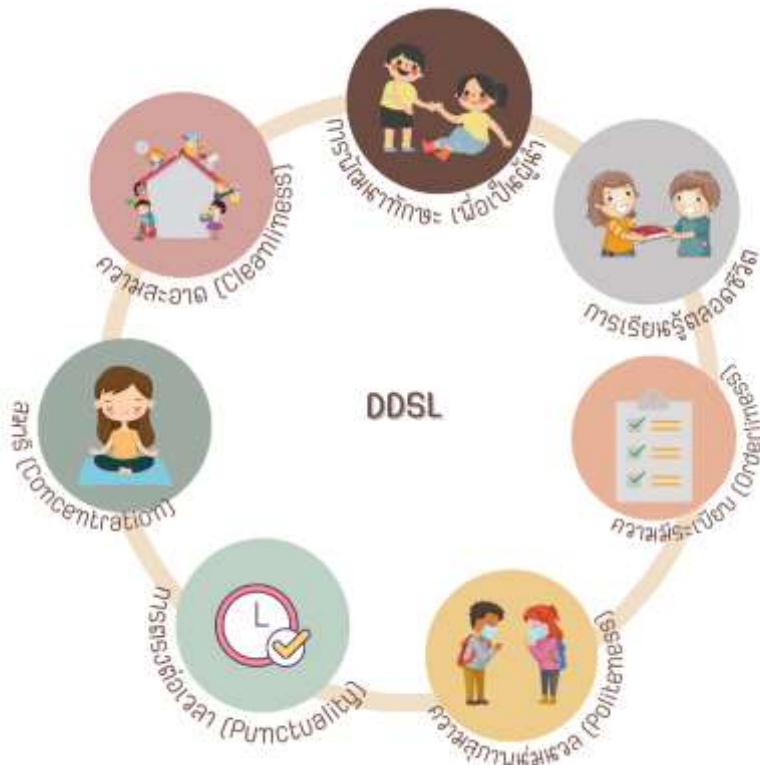
วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 นำเสนอรูปแบบภาวะผู้นำของสตรีในการพัฒนาเด็กและเยาวชนไทย กรณีศึกษา ภาคเหนือตอนล่าง พบว่า รูปแบบภาวะผู้นำของสตรีในการพัฒนาเด็กและเยาวชนไทย กรณีศึกษา ภาคเหนือตอนล่าง ใช้รูปแบบ DDSL ประกอบไปด้วย 1. ความสะอาด (Cleanliness) 2. ความมีระเบียบ (Orderliness) 3. ความสุภาพนุ่มนวล (Politeness) 4. การตรงต่อเวลา (Punctuality) และ 5. สมาธิ (Concentration) 6. การพัฒนาทักษะ เพื่อเป็นผู้นำ และ 7. การพัฒนาทักษะเพื่อเป็นผู้นำ ผู้ที่ต้องการเป็นผู้นำ ต้องเริ่มจากการมีความปรารถนาที่

จะนำผู้อื่น การจะเป็นผู้นำที่แท้จริงซึ่งเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไปนั้น ไม่ง่าย และหากไม่ได้เตรียมตัวที่จะเป็นผู้นำ หรือไม่มั่นใจว่าต้องการจะนำผู้อื่น ก็คงจะเป็นผู้นำที่ไม่ได้ สอดคล้องงานวิจัยของ พัสกร อุ่นกาศ (2565) เรื่อง ทักษะความเป็นผู้นำแห่งอนาคต พบว่า ทักษะความเป็นผู้นำ (Leadership Skills) มีความสำคัญอย่างยิ่งโดยเฉพาะผู้นำแห่งอนาคตในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงที่ต้องเผชิญ กับการแข่งขันที่รุนแรงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ทั้งนี้แนวทางการเพิ่มทักษะของผู้นำย่อมมีความหลากหลายและมีความแตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับ ลักษณะของผู้นำแต่ละบุคคล การพัฒนาองค์กรจะเป็นไปตามกลไกและกระบวนการบริหารได้มากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับ “ผู้นำ” (Leader) เมื่อผู้นำเป็นปัจจัยที่สำคัญในการขับเคลื่อนการ พัฒนาองค์กร และเป็นมันสมองในการปฏิบัติงานร่วมกับบุคคลในองค์กร ผู้นำที่มีความรู้ ความสามารถ ในกระบวนการพัฒนาองค์กรเพียงแค่นี้คงไม่เพียงพอต่อการบริหารองค์กร ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้นำควรต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจในเรื่อง ดังต่อไปนี้ คุณสมบัติของผู้นำ ภาวะผู้นำหรือความเป็นผู้นำ โดยเพิ่มทักษะการเป็นผู้นำที่ดี และทักษะผู้นำแห่งอนาคต ที่จะเป็นตัวชี้วัด ความเชื่อถือ เชื่อมั่น เชื่อฟัง และให้ความร่วมมืออย่างแท้จริงของบุคลากรภายในองค์กร เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาพฤติกรรมผู้นำแห่งอนาคตไปสู่การบริหารการพัฒนาองค์กร และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตรา แสงวัฒนาภักษ์ (2563) เรื่อง บทบาทผู้นำสตรีจิตอาสาเชิงพุทธบูรณาการ พบว่า ผู้นำสตรีจิตอาสามีแนวทางปฏิบัติเชิงพุทธบูรณาการ กล่าวคือ 1) การทำหน้าที่ด้วยการให้ (ทาน) การแบ่งปันเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การบริจาคในสิ่งที่ควรให้แก่ผู้ยากไร้ ผู้ที่ขาดแคลน ทั้งในรูปของวัตถุสิ่งของ ให้โอกาส ให้อภัย ให้ความรู้ และคำแนะนำ 2) การทำหน้าที่ด้วยการพูดด้วยวาจาที่อ่อนหวานนุ่มนวล (ปิยะวาจา) พูดจาน่ารัก น่านิยมนับถือ เจริญ อธิบาย ขยายความ เป็นประโยชน์ เป็นสาระข้อเท็จจริง ประกอบด้วยเหตุผล และความจริงใจ 3) การชวนขวยสร้างประโยชน์ต่อผู้อื่น (อัทธจริยา) การเสียสละแรงกาย แรงใจ และเวลา มุ่งป้องกัน ควบคู่กับการเสริมสร้างพัฒนา เอาใจใส่ในสุขทุกข์ของคนอื่น ๆ ร่วมแก้ไขปัญหาร่วมกัน ไม่นิ่งดูดายทอดทิ้งกัน 4) การวางตนอย่างเหมาะสม (สมานัตตา) ทำตัวให้เข้ากันได้ ไม่ถือตัว อดทน ร่วมสุขร่วมทุกข์ร่วมกันบทบาทหน้าที่ผู้นำสตรีจิตอาสาก่อเกิดคุณค่า เป็นแนวทางที่นำไปสู่การสร้างสิ่งยึดเหนี่ยวเพื่อนมนุษย์ให้รักใคร่ และปรองดองเป็นหนึ่งเดียวกัน เป็นเครื่องผูกใจคน

นำพาสังคมให้เกิดสันติสุขโดยรวม สร้างสังคมที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี น่าอยู่น่าอาศัย อบอุ่นและปลอดภัย

องค์ความรู้ใหม่ (New Knowledge)

รูปแบบภาวะผู้นำของสตรีในการพัฒนาเด็กและเยาวชนไทย กรณีศึกษา ภาคเหนือตอนล่าง ใช้รูปแบบ DDSL ได้แก่

ภาพที่ 1 รูปแบบ DDSL

บทบาทการทำหน้าที่ดังกล่าวของผู้นำสตรีในการพัฒนาเด็กและเยาวชน ให้เกิดการพัฒนาย่างยั่งยืน ประกอบไปด้วย 1. ความสะอาด (Cleanliness) 2. ความมีระเบียบ (Orderliness) 3. ความสุภาพนุ่มนวล (Politeness) 4. การตรงต่อเวลา (Punctuality) 5. สมาธิ (Concentration) 6. การพัฒนาทักษะ เพื่อเป็นผู้นำ และ 7. การเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังนั้น

บทบาทหน้าที่ของผู้นำสตรีดังกล่าว ย่อมจะก่อให้เกิดคุณค่า คือ ความสุขหรือความเจริญต่อครอบครัว ต่อสังคมและประเทศชาติโดยรวม เป็นสังคมที่น่าอยู่อาศัย ผู้คนในสังคม โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี เป็นสังคมที่อบอุ่นและปลอดภัยที่สามารถเกิดขึ้นได้จริงในทางปฏิบัติ

จากบริบทและบทบาทภาวะผู้นำสตรีและการพัฒนาเด็กและเยาวชน ควรใช้รูปแบบ DDSL 7 ประการ พิสูจน์แล้วว่า เป็นแบบอย่างที่ดีในการอบรมเด็กและเยาวชนให้เป็นคนนิสัยดี แบบถาวรของสังคมโลก การจะพัฒนาเด็กและเยาวชน ต้องพัฒนาตนเองให้เป็นต้นแบบต้นบุญเสียก่อน โดยเฉพาะผู้ที่เรียกกันว่า เป็นผู้บริหาร ผู้นำต่าง ๆ ในทุกองค์กรทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน บริบทภาวะผู้นำสตรีถ้าสังคมไม่แก้กฎหมายให้ความเสมอภาค และมีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนอย่างแท้จริงก็ยากที่จะสร้างเด็กและเยาวชนไทยให้ก้าวไกลสู่สังคมโลกได้ รูปแบบภาวะผู้นำสตรี ขึ้นอยู่กับบริบทสังคม แต่แกนหลักคือ การพัฒนาตนเองให้เป็นคนมี ภูมิรู้ ภูมิธรรม ภูมิฐาน เพื่อสร้างต้นแบบที่ดีให้เด็กและเยาวชนเอาเป็นตัวอย่าง และการพัฒนาเด็กและเยาวชน ความเป็นคนเก่ง สถานศึกษา และสื่อต่าง ๆ มีอยู่มากมาย แต่ควรเริ่มจากการสร้างนิสัยที่เป็นพื้นฐานของคนดี

ข้อเสนอแนะ (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้ประโยชน์

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารต่างๆ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และแนวโน้มต่างๆ ของโลก นักวิชาการพบว่า สตรีได้พัฒนาบทบาทของตนอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน สตรีเปลี่ยนบทบาทหน้าที่มาเป็นผู้นำในสังคม และผู้เชี่ยวชาญจำนวนมากได้ลงความเห็นว่ ในศตวรรษที่ 21 จะกลายเป็นศตวรรษแห่งสตรีเพศ ดังนั้นจึงมีแนวคิดว่ สตรียุคใหม่เป็นผู้มีบทบาทสูงในการกำหนดความเป็นไปของเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครอง ปัจจุบันสตรีเข้ามามีบทบาทและอิทธิพลในการบริหารจัดการองค์กรต่างๆ มากขึ้น และได้รับการยอมรับและยกย่องให้เป็นผู้นำมากขึ้น ดังนั้นผู้นำสตรีควรประยุกต์ใช้ความดีสากล การพัฒนา

ทักษะในการบริหารจัดการ และการเรียนรู้ตลอดชีวิตมาบูรณาการในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรรูปแบบภาวะผู้นำของสตรีและบทบาทในการพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยไปพัฒนาต่อยอดในการศึกษาศักยภาพของภาวะผู้นำสตรีในด้านอื่นๆ อาทิ ด้านเศรษฐกิจ ด้านการศึกษา หรือด้านการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน เพื่อค้นหารูปแบบภาวะผู้นำสตรีที่เหมาะสมกับบริบทต่างๆ ทั้งนี้รูปแบบภาวะผู้นำสตรีมีความสำคัญอย่างมากในสถานการณ์ของสังคมปัจจุบัน ซึ่งมีความต้องการผู้นำที่มีประสิทธิภาพจำนวนมาก ผลลัพธ์ที่ได้จากการศึกษาต่อยอดรูปแบบภาวะผู้นำสตรีจะช่วยส่งเสริมให้ผู้นำสตรีสามารถปฏิบัติภารกิจด้วยความราบรื่น มีความสุข ความมั่นใจ และเป็นที่ยอมรับและยกย่องในสังคม ทำให้ผู้นำสตรีเกิดกำลังใจ ความปิติยินดีที่เกิดจากการให้ และมีพลังมากขึ้นในการช่วยเหลือผู้อื่นต่อไป

เอกสารอ้างอิง (References)

- กิตติ์ธัญญา วาจาดี. (2562). บทบาท “สตรีไทย” ในยุคปัจจุบัน. สืบค้นเมื่อวันที่ 4 เมษายน 2565 จาก <https://mgronline.com/entertainment/detail/9620000021291>.
- จิตรา แสงวัฒนาฤกษ์. (2563). บทบาทผู้นำสตรีจิตอาสาเชิงพุทธบูรณาการ. **วารสารสันติศึกษาปริทัศน์ มจร.** 8 (4). กรกฎาคม – สิงหาคม, หน้า 1662 – 1638.
- จินตนา งามเจริญมงคล และคณะ. (2562). การประยุกต์ใช้วิธีวิทยาควิในการพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำยุค 4.0 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา. **วารสารมหจุฬามหานครทรรศน์.** 6 (7), กันยายน, หน้า 3314 – 3336.
- พัสกร อุ่ณากศ. (2565). ทักษะความเป็นผู้นำแห่งอนาคต. **วารสารสถาบันพัฒนาการเรียนรู้อาจารย์สมัยใหม่.** 7 (2). มีนาคม, หน้า 455 - 466.
- พรพิมล แก้วอ่อน และคณะ. (2565). แนวทางการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ตามหลักทฤษฎีปาปนิคัสตรของผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนฟ้าอุดม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3. **วารสารวิจัยวิชาการ.** 5 (2). มีนาคม – เมษายน, หน้า 91 – 104.
- เต็มเดือน ไกรเทพ. (2560). พฤติกรรมมีส่วนร่วมของเยาวชนในการพัฒนาท้องถิ่น: ศึกษากรณี เทศบาลตำบลหนองบัว อำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี. **การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ครั้งที่ 4,** หน้า 674 – 683.
- ประทีน แสงไทย และคณะ. (2561). รูปแบบการเสริมสร้างพลังศักยภาพสตรีเพื่อพัฒนาชุมชนตามหลักพุทธธรรม. **วารสารสันติปริทรรศน์,** 6 (4), ตุลาคม – ธันวาคม, หน้า 1334 - 1346.
- พัสกร อุ่ณากศ. (2565). ทักษะความเป็นผู้นำแห่งอนาคต. **วารสารสถาบันพัฒนาการเรียนรู้อาจารย์สมัยใหม่.** 7 (2). มีนาคม, หน้า 455 - 466.
- พรพิมล แก้วอ่อน และคณะ. (2565). แนวทางการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ตาม

หลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนฟ้าอุทุม สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษานครสวรรค์ เขต 3. **วารสารวิจัยวิชาการ**. 5(2). มีนาคม –
เมษายน, หน้า 91 – 104.

วิจารณ์ พานิช. (2556). **วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: ฝ่ายโรง
พิมพ์ บริษัท ตาตา พับลิเคชั่น.

อัญธิษฐา อักษรศรี และวันชัย แสงสุวรรณ. (2564). บทบาทของสตรีไทยในยุค 4.0. **วารสาร
วิจัยวิชาการ**, 4 (3). กรกฎาคม - กันยายน, หน้า 297 - 310.

OCHA. (2019). **The World needs women’s leadership, say UN human rights
experts**. สืบค้นเมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2565 จาก
[https://reliefweb.int/report/world/world-needs-women-s-leadership-say-
un-human-rights-experts](https://reliefweb.int/report/world/world-needs-women-s-leadership-say-un-human-rights-experts).

